סדין - כאואם

משרד החוץ
המרכז למחקר ולתכנון מדיני
מסמך

ירושלים, כט' בחשוון תשל"ח
10 בנובמבר 1977
9/77

תמצית החלק על מדיניות חוץ מנאום סאדאת

(שדורי קהיר 9.11)

בתחילת נאומו ולפני שדבר ארוכות בנושאי פנים התחייב סאדאת שהתקציב החדש נותן לכוחות המזויינים כל מה שהם זקוקים לו בכסף ובציוד למלחמת השחרור.

ענייני חוץ

תמיד פעלתי למען הענין הלאומי והשחרור וכן החזרת זכויות פלסטין האח. גורל מצרים תמיד היה ויהיה לשאת בחלק הארי של הנטל. זהו מס שעם מצרים מקבל אותו בהשתכנעות על אף ההקרבה הכרוכה בכך.

עמנו קיים תמיד את יכולתו לראות את היעד ולהבחין בין עיקר וטפל. הג'האד למען קודש האומה וכבודה וכן הרתעת התוקפנות הינו אמונה קדושה. יש להשיג את המטרה אם במלחמה או בשלום. זוהי דרכו של המג'אהד שהוא עושה צעדיו בתבונה ובבטחה תוך ראיית המציאות והחלטה נחושה לשנותה בהתאם לעקרונותיו ואנטרסיו העליונים. אומתנו נלחמה ב-1973 והיא עדיין כנה בקריאתה להשכנת שלום באזור שכן מטרתנו בסופו של דבר שכל אחד יהיה בארצו בשלום במולדתו ובגבולותיו תוך בטחון ורווחה.

לא היססתי איפוא לשלול מישראל את הנשק שניצלה אותו תמיד. זהו נשק התדמית של שוחר שלום. על כן קראתי לשלום לפני, בעת ואחרי המלחמה. בפברואר 71 קראתי לנסיגת ישראל מהתעלה לקראת ביצוע החלטה 242.

בעיצומו של נצחוננו פניתי לעולם מעל דוכן זה, ב-16 אוקטובר 73, וקראתי לעריכת ועידה בינ"ל לשלום בהשתתפות נציגי העם הפלסטיני הגבור שהוא צד בסיסי בבעיה. זה הוא הרעיון שעל פיו התגבשה ועדת ג'נבה. ישראל הועמדה איפוא במצב שבו לא תוכל לטעון שהערבים אינם רוצים בשלום.

אשר לועידת ג'נבה, הנני לעדכן אתכם. ועידת ג'נבה אינה מטרה אלא אמצעי שיכול להגיע למטרה אם ננצל את פוטנציאל העוצמה שלנו כדי לאלץ את ישראל לבחור בין שלום של צדק לבין עימות מסוכן שהערבים יתרמו לו על כל הפוטנציאל שלהם. נעשו מאמצים גדולים לכינוס ג'נבה לפני סוף שנה זו. בתנאי שתהיה הכנה רצינית. הכנה זו תביא אותנו להסדר שלום תוך פרק זמן סביר, דבר שימנע הפיכת הועידה לזירת התנצחות בנאומים ובסיסמאות. ארה"ב מילאה חלק גדול במאמצים אלה. קארטר הקדיש זמן ועדיפות לבעיה זו. זוהי תופעה ראויה לשבח המשקפת ראיה נכונה וראויה להערכה מצידו, והבנת הסכנות הצפויות לעולם כולו.

האחריות המיוחדת רובצת על ארה"ב, שכן היא המושיטה סיוע מקיף לישראל. בולטת היפתחות קארטר לענין הפלסטיני לאחר שישראל הוליכה שולל את דעת הקהל האמריקני שקארטר פקח את עיניה בסוף והניח את הענין הפלסטיני במקומו הנכון, הן בנוגע לזכות העם הפלסטיני למדינה משלו והן מבחינה הומאניטרית.

עמדת ארה"ב זקוקה אולי ליתר שיפור מנקודת ראותנו אנו, אך האמת היא שעמדה זו היא נסיון ראשון להציב את מדיניות ארה"ב על מסלול שניתן להדבר איתו ולצפות להמשך התפתחותו. נייר העבודה, שהכתיר את המאמצים למן פברואר 1977 ועד סוף ספטמבר, דן בצד הפרוצדוראלי כולל שיתוף הנציגים הלגיטימיים של העם הפלסטיני בועידה. אולם ב-5 לאוקטובר נוסח נייר עבודה שני תחת הלחץ הישראלי חסר הבושה בזירה האמריקנית, הלחץ על קארטר ועוזריו במטרה לא לאלצם לשוב לתמיכה בישראל. כמובן שהיו לנו הסתייגויות מנייר זה. על כן לא הססנו להציב השגותינו בפני ארה"ב, מתוך נאמנות לעניננו ולנשמות חללינו.

בתחילת אוקטובר פורסם נייר העבודה האמריקני-סובייטי שדן בצדדים המהותיים. ניירות העבודה שפורסמו אינם תורה משמיים אלא חוות דעת של שתי מעצמות העל. בימינו לא יוכלו המעצמות להכתיב רצונן. אולם טבעי שהן יתענייננו במשבר המזה"ת בעל החשיבות הרבה והדחופה. כתוצאה מכך נפתח המסלול לג'נבה על יסודות חדשים ושונים מהתפישות הישראליות.

אנו שחשנו כי קיימים המרכיבים העקריים החיוביים לקראת ג'נבה.

1. ייצוג העם הפלסטיני באופן חופשי ללא השפעות או התערבות ישראלית.
2. דיון בזכות הפלסטינית המדינית והאנושית, הרחק מכל ערפול. הדרך לג'נבה נעשתה סלולה במידה רבה אך עלינו לעשות מיטב ההכנות. ג'נבה היא הזדמנות לאלץ את ישראל לנטוש את האדמות הכבושות, לנטוש את חלומות ההתפשטות ואת ההתנגדות לזכויות הפלסטיניות, או לחשוף פרצופה.

חשוב לי לסקור את דרכנו:

1. אנו לא חוששים משום צורה של עימות עם ישראל לאחר שהעמדנו אותה בדמותה הריאלית הרחק מהאגדה. אחרי מלחמת אוקטובר 1973 התכווצה ישראל ואנו רואים את ישראל כגוף שניתן לבלום אותו. יהיה אשר יהא כוחה והשפעתה, הרי יש לנו נתוני עוצמה מעבר לכל מה שיכולה ישראל לרתום לעצמה. יש לנו די הכרת אויב והכרת שיטותיו כדי שנוכל להתגבר עליו בכל מקום.
אנו אדונים לרצוננו ופועלים ללא לחצים כלשהם.

2. אנו שוקדים על קיום הסולידריות הערבית. במסע שערכתי ברומניה, איראן וסעודיה חתרתי שוב לתאום.
אני מברך את האח למאבק ערפאת, מנהיג אש"ף, הנציג הלגיטימי הבלעדי של עם פלסטין, היושב כעת באולם זה, שהיה תאום מלא ביני ובינו בסעודיה, אח"כ נמשך התאום בינינו. לפני בואי לאולם זה, טלפן אלי אסד והסכמנו שאבקר אצלו לאחר שאסיים כמה עבודות דחופות. זאת כדי שנדון בנושא התיאום והמחוייבות הערבית בצורתה המפוארת ביותר.
כולנו קראנו בצער על הנעשה כעת בין מרוקו ואלג'יריה האחיות. בזמנו שיגרתי את חסני מבארך כדי למנוע עימות בין שני העמים האחים.

על כן אני מודיע לכם כדרכי, כי אני אשגר מחר את חסני מבארך כדי לעשות מאמץ של רצון טוב בין מרוקו ואלג'יריה ולמנוע סיבוכים בסולידריות הערבית.

<u>פיסגה ערבית</u>

מצרים אינה מתנגדת לסולידריות ערבית. אך אני חושש שקיום פסגה ערבית יהה דבר בטרם עת. בפסגת רבאט התווינו אסטרטגיה עקבית. אני חושש שאם תקויים פסגה כעת, לא יהיה כל חדש שכן אנו עומדים לקראת ג'נבה. אך אם בכל זאת ירצו האחים הערביים לכנס פסגה, הרי לא נתנגד. מעבר לסולידריות הערבית, הרי הסולידריות היא חובה עוד יותר חיונית בין מדינות העמות עם ישראל. על כן אנו לא נחסוך מאמץ בתיאום ובהתייעצות עם אחינו לקו העימות.
בהקשר זה נפגשתי עם ערפאת ושוחחתי היום עם אסד. לפני יומים נועדתי עם המלך חסין, גם לשם תיאום ואיחוד העמדה הערבית וביחוד שהסכמנו כי נלך לג'נבה במשלחת ערבית מאוחדת שצעדיה יהיו מתואמים. כל צעד שלנו חייב להתמקם במהות ולא בשום דבר שולי השייך לצורה.
לא נעמוד על ענייני - צורה ופרוצדורה. אנו נסכל מטרות ישראל ולא נשחק את משחקה.
נחייב אותה לעמוד בעימות שבו נגיע במהרה לדיון בשורש הסכסוך אז איש לא יוכל לכפות עלינו דבר שלא יגשים את מטרותינו המבוססות על הלגיטימיות הבינ"ל.

<u>"קבוצת העבודה"</u>

לא ננהג בהיסטריה. בעת בקור וואנס אצלנו, הצעתי בין היתר להקים קבוצת עבודה. זו לא היתה הצעה שהגשתי. העתונאים פרסמו זאת וממשלת ישראל נכנסה להיסטריה אך התברר שאין שום הצעה חדשה. זה סימן של עצבנות.

אני חוזר ואומר: לא נשים לב לענייני פרוצדורה. אנו נכונים ללכת לג'נבה ולשבת למען עניין השלום מבלי לשים לב לענינים הפרוצדורליים שישראל מעלה כדי לעצבן אותנו כדי שאנו נופיע כסרבני שלום.
אני מסכים לכל פרוצדורה, שכן כשנלך לג'נבה לא תוכל ישראל להניא אותי מדבקות בתביעות בדבר האדמות הכבושות וזכות הפלסטינים לכונן מדינתם. ישראל רוצה שלא נגיע לשם ע"י כך שהיא משחקת במילים וניסוחים כדי שנתעצבן ונאמר: לא נלך לג'נבה.

אני מכריז: לא אכפת לי מהעניינים הפרוצדורליים בכלל. אני הולך לג'נבה חרף מה שעושה ישראל וההיסטריה שלה. אנו נדבוק בתביעותנו (האדמה והמדינה הפלסטינית). לא אנו אלא ישראל פוחדת מג'נבה. לא אסתיר מכם ומאומתנו כי אני נכון לנסוע לקצה העולם אם יש בכך כדי למנוע פציעה, אפילו לא הריגה, של אחד מבני החיילים.

<u>על "הנכונות ללכת לכנסת"</u>

ישראל תופתע בוודאי לשמוע אותי אומר כעת: אני נכון ללכת אליהם לביתם ל"כנסת" עצמה ולהתווכח אתם. (מחיאות כפיים).

אין זמן לבזבז. ההחלטה נתונה בידנו, אין החלטה ללא העם. העם רוצה שנפנה קדימה כדי לפצות עצמנו על מה שאבדנו, למען נבנה את המחר.